

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis
Nider de ordine predicatorum**

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Tertiu[m] q[...]n homo teneat ad elemosynam et qua[n]do non.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

Preceptum VII Cap. III

de post mortem nibil est difficile tibi.
Quid enim pateris cum post mortem primo
distribuimus pro te, quo necessario velis
nolis carebis. datio autem voluntaria vni
us denarij in vita saltē aliquā molestia
tibi infert. quam atū tradis. Multūq;
etiam destraudat bonis q; in vita dare
potens ordinat primo post mortem dan-
dum. Est tamē alterū meritorū statu-
men longe minus primo. Haro enim he-
redes propter avariciam exequuntur fide-
liter ordinationē.

Capitulum. iij.

Tendū est nūc quā teneamur
dare elemosynā vel non. **O**b-
scendū q; dare elemosynā km
Tho. ii. iiij. q. xxvij. aliquid est p̄ceptū. ali-
quā cōsiliū. aliquā phibitū. de q̄bus tri-
bus vidēdū erit. **P**receptū est. Pri-
mo. qā p̄imus ē cōstitutū in vigēte
necessitatē p̄iculo vite aut gravis in-
firmitatis. et iste q; videt nō habet tunc
illā necessitatē s; supflua q; ad illā ne-
cessitatē indigēti tūc dare et km possi-
bilitē subuentri isti i sua necessitate in
victu et vestitu cadit sub p̄cepto. vt cū
qs occurrit in talī articulo cōstitutus
q; circa eu apparēt p̄abilitia signa ex-
tremic necessitatis future nisi ei subue-
ntur si tūc nullus appareret i pmpto q;
possit aut velit ei subuentre. tu teneris
quā tibi ē possibile de tuo dādo. aut
aliude ordinādo. qd si negligis. pec-
cas mortalit s; p̄ceptū de d̄lectiōe. p-
rimi. vii. Amb. **P**asce fame moriēte.
si nō panisti occidisti. Ita etiā de q̄li-
bet alia nēcitate intelligēdum est. **J**o
Basill⁹. Est panis famelici quē tu te-
nes. tunica nudī quā p̄seruas. indigē-
tis aux v̄ argēti qd possides. q; circa
tot iniurlarē q; exhibē valeres. Et ad-
dit **T**ho. dis. xv. Obligat p̄ceptū qā
apparēt p̄abilitia sig extēm nēcita-
tis future. nisi ei subuentur. vt cū qs vt
der aliquid ipotētes v̄ pigros ad subue-

niendū. et pauperē indigēti cibo et po-
tu et alijs vite nēcarijs. nec sibi satiſfa-
cere posse. Nō em ē expectādavltima
nēcitas. q; forte nō posset suuari nā iā
fame vel siti p̄supta. **D**icit enim **E**hryso.
sq; **J**ob. Nō oportet pauperē vñlē
tē deceptorē vocare. Kō aut d̄lectoy ē
q; charitas plus diligivitā p̄imi q̄
oia bona tpalla. etiā decēta statū. **H**i
btūs **M**artin⁹ cū indecēta vestit⁹ sul-
vestiuit pauperē. Et h̄ ē p̄ceptū **J**obā
nis baptiste. **L**uc. iij. Qui h̄z duas ti-
nicas. qd ē de nēcitate. det vnā nō ha-
benti. qd ē nature. q; ex paradisu qd nō
pōt vinere nudus. **N**idem⁹ etiā bru-
ta nāliter sbuuentre patētib⁹ necessita-
tē. **H**u gallina nutrit alienos pullos
et catti qdam alienos fetas. Sic etiā
btūs **D**nic⁹ necessaria q; ad statū suū.
et supflua q; ad psonā. libros. et oēm si-
pellectile vēdidit. pp̄ famē pauperus
paletie. Qd q; et epulo nō fecit. de quo
Luc. xvij. idcirco sepult⁹ ē in inferno.
Sedē elemosynā dare ē p̄ceptū qā
quis h̄z supflua. Duplicita em̄ sunt tē
poralia. Quedā sunt nēcaria boi. etiā
supflua. Necessaria sunt adhuc dupli-
cia. Quedā simplē sine qb⁹ hō esse nō
pōt aut vñlē. Alia sunt necessaria nō
simplicē. s; sine qb⁹ p̄ueniēter vita trā-
sigit nō pōt km statū et cōditionē psonē
pp̄rie. et alia psonā p̄rū cura ei in-
cumbit. Et mē q; vlera necessaria hec
sunt dicunt supflua. **H**u qā qs talia
habet supflua ista. km d̄rmicanū sub
p̄cepto tenet distribuere i elemosynā
pauperū. aut in alios pios vñsus. qd si
quis nō facit trāsgredit mādatū dei et
peccat mortaliter. Qd patet. q; **L**uc.
.xj. dicit **C**hristus. Qd singest date ele-
mosynā. et ecce oia mūda sunt vobis.
Et loquit p̄ceptū. Ideo **C**hrist⁹ ad
ignē eternū p̄demiat eos q; eiuriētes
nō panerūt. sitiētes nō potauerūt. et
ita de alijs **M**attib. xxv. Qd nō dice-

terur nisi elemosynā dare caderet sub
cepto. et nō de necessario nisi in casu
necessitatis iūgit de superfluo. Idez vult
beatus Job. in. iij. ca. j. vbi nō solum
affirmat. h̄ etiā probat. q̄ qui in reser-
vatione diuinatarū superfluarū claudūt
viscera pietatis necessitatē patiētib⁹.
peccāt mortaliter. q̄ dicit. q̄ charitas
dei nō manet in eis. eo q̄ nō diligunt
proximū ope & virtute. h̄ in verbo & lin-
guia. Item phat Tho. scđa. ii. q. lxv.
Idem sic. Ea q̄ sunt iuriū humani nō
possunt derogare iuriū naturali vel di-
vino. h̄ fm naturalē ordinē ex diuina
puidētia in situū. res inferiores sunt
ordinatae ad h̄ ut ex eis subuentat ho-
minū necessitati. Et ideo q̄ rerū diu-
sionēt appropriationē de iure huma-
no pcedentē nō impedīt q̄n hoīis ne-
cessitati subueniēdū sit ex hmōi reb⁹.
& ideo res q̄s aliq̄ superabundanter ha-
bent ex naturali iure debent pauperū
sustentationi. ¶ Itē de istis q̄ superflua
diuinatarū cōgregat dicit Aug. li. de de-
cē cordis. Seruat tibi pater tu⁹. fuias
tu filiū tuus. seruat filij tui filiū suis.
& nullijs ē seruatur pceptū dei. Qua-
re illi nō seruas oia qui tez alios fecit
ex nihil. n̄ eoz em̄ meli⁹ cōmitis p̄t-
moniū tuū filiū tuis & creatori tuo.
hec ille. Verū. q̄ ples dicūt se excu-
sando tp̄ alia se retinere amore filiorū.
q̄bus puidere volūt. vbi tñ auaricia
sepe est in cā. Idcirco subdit Augus.
Tenuitat amator sine fruitorū diuinatarū
filiū suū. tūc vtiḡ n̄ pp̄ filiū seruabat
mittei post illū partē luā. quare illā te-
ner in seculo & reliqt filiū ab anio. red
de illi q̄d suū est. redde illi q̄d fuabas
si ppter ihm̄ sic agebas. mortu⁹ rece-
pit ad deū. pars illius debet paupib⁹.
Ills em̄ det ad quē prexit qui & dixit.
Qd vni ex minis meis fecisti m̄ feci
stis. Diderū fratres q̄ m̄edacū est q̄
hoīes dicunt. scz filiū meis seruo. q̄

auarīs sunt hoīes ideo dūlūs exēcta
ti sit mētiunt. bec de Aug. Idem p̄t
de p̄c q̄ si i diuini filiū aut filiā h̄c
qui reformate religionis locū intrare
veller. pater ei m̄in⁹ q̄ alteri in seculo
manēti daret de pecunijs. nec de re-
duo elemosynā facēt. ex q̄ p̄z p̄s sus-
ricia. Vn̄ p̄cludit Arnicanus. vbi. 5.
Basilus. Chrysost. Hiero. Augus.
Amb. Grego. & Bern. p̄ cereris q̄mū
ego intelligo ex eo p̄ septura sentēta
liter tali argumēto vtunt. Quicqd est
tibi superflū in bonis pauperū cōpu-
tak. cū iūgit superflū illō eis subirabis.
tunc subirabis q̄d eis debet. & p̄ cōse-
quens non eis irrogas solū iniurias. h̄
erīa cōmitis rapinā. & si ex illa cā mo-
riunt paipes. sic subirabendo q̄d eis
debet. eos occidis. ¶ Sed queritur. Quid sit superflū. h̄ fm eundem
Arnicanū ibidē. & Pe. de pa. in. iiiij.
dis. xv. & alios q̄ erīaz mītū loquunt
de p̄posito. Superflua bona sunt q̄ nec
necessaria sunt persone nec statū. nec
nec p̄sona accomoda ad hoc ut p̄sona
status & honestas seruet. Ex quo p̄t
q̄ in hoīe sunt q̄tuor p̄siderāda. q̄tus
qdlibet aliqd req̄rit de diuinit̄ q̄ que
p̄t q̄s rimari an & q̄ habeat superflua.
Primū ē p̄sona p̄p̄la q̄ntum ad eius
temporalē vītā. cōplexionē sensus. et
oia naturalia. vi hō cōseruet in cōne-
nienti habitudine. & in valitudine co-
porali. q̄ sufficit ei ad exercitū operū
spūaliū anie. & etiā exercitio corporaliū
operū. q̄ sibi ex officio statū. aut socie-
tate. & eoz cū q̄bus vīlūt necessario in-
cubunt faciēda. necessaria sunt ei aliq̄
tpalii. vi cib⁹. potus. vestis. hospitiū.
& cetera hmōi sine q̄b⁹ h̄ fieri nō pos-
sent. & iste diuinit̄ ad h̄ reḡsite dicūt ne-
cessarie p̄sona. & ad sic cōseruādū p̄so-
na in bona dispositiōe naturaliūt cō-
nētēt valitudine vn⁹ plus indiget q̄s
alter. Aiqua em̄ rustico sufficit. q̄ sola

Preceptum VII

Lapi. III

potata infirmaret divitiae aut debilitate in complexione. Simplicia et modica vestimenta sufficerent fortis qui non sufficerent debili et sic de aliis. Et quod secundum est necesse sarium primum est superfluum. Et sunt prata non solu intelligenda de necessariis vnius persone soli. sed de necessariis persone principali et oibus quibus cura sibi necessaria incubit. ut viroribus et filioribus similius. Et notanter de necessario incubit. quod non est sic de personis sponte assumptis ad pompam vel aliam superfluitatem. Et quod per se ipsum et pluribus indiget quod ad hunc etiam quod habens infirmorum plus indiget quam habens sanam. Secundum in hoc considerandum est honestas personae. quod est excellencia personae in aliquibus bonis. quod ei insunt. ratione quibus reddit personam honore dignam quod Thos. scda. ii. q. cxlv. dicit. Honestus est aliquid ex hoc quod est honore dignus. Unde finitudo honestas vel quam honoris status. Sed quod honestas hominis marie considerat secundum virtutem et opam virtuosa. Non inter omnia hominis bona virtutes reddunt eum magis honore dignum. Unde probatio. pbs. p. eth. dicit. quod honor est primus virtutis. Et in aliis. In virtute soli boni sunt honorandi. Non enim honestas personae marie est virtus personae. et opa eius bona. Unde si nobilitas generis et aliquantum exteriora facultas hominem excellentem aut honore dignum. hoc est solu in opinione hominum erratum. aut in quantum iuuat hominem ad virtutem opa. Et dicitur notanter. quod vera honestas personae persistit in his quod faciunt vere honore dignum. ut sunt virtutes scientiae et opa virtutum. quod honestatem personae non faciunt militare divitiae. grades familie. vestes pretiose. apparatus mensis. domus gloriouse. et similium exteriora. sed magis in honestus factis et signis sunt supradicta et avaricie infamabilis sic enim in dicta virtutum easdem ostenduntur. Tertium in hoc considerandum est status eius seu officium vel officium vel alia habitudo ipsius in clementate. quod

totum comprehendit sub statu. Ad statum autem lepe multa requiriuntur. quod officia et liui exiguntur. Unde magisterium plus indiget ceteris paribus quam simplex ciuitatis. Plus dux quam comes. plus eborum quam plebanus. et sic de aliis. Item mechanicus unus indiget de instrumentis sue artis. de materia quam faciat. et ubi calib. Unde ad hunc etiam exequatur priuilegium principia ad statum suum necessaria sunt sibi prata ultra duo prima. et illa discuntur necessaria statu. Quartum in hoc considerandum est dum est honestas status. Et sic honestas personae per ea que dicta sunt secundo membro. non est gradus familia et bimotus. Sic nec honestas status et humusmodi. sed virtutes tali statui debite et factio operum tali statui debitorum. et principaliter opera exteriora ratione recte comensurata. que homini ratione statu sui vel officij facta incubunt ad regimem aliorum. perfectum temporalium et spiritualium. Et ad conservandum tales status honestate sepe ultra predicta tria que sunt necessaria. requirit aliquantus familia. aliquae vestes. et aliqua bususmodi. Et divitiae ad hoc requisite discuntur honestati status necessarie et accommodare. Et illa necessaria sunt differentia secundum diversum statuum. Status enim honestior plura in talibus requiritur. Et nota quod quanto virtutes ad statum pertinentes sunt excellentiores. et opera ad quod homo tenet ratione status sunt praestantiora tanto status videlicet honestior. Et ita status episcopi cuius principaliter incubit regimem omnium in diocesi honestior est quam status plebani. quod solu sub missione quo uide habet. ideo enim licet episcopus recipit ultra necessitate personae et statu aliquam familiam et vestes et plures quam status plebani. Et sic ubi plebano respectu altaris. Et duces respectu milites. Et milites respectu rustici. Et sic quod episcopus quantum est ex parte istius conditionis secundum rectam rationem

sunt necessaria in diversis. essent sim-
 pli plebano superflua. et excedens. De-
 beret illi quod impedit. per honestate sta-
 tus et psone esse moderatus. quod fin Aug-
 gusti. li. p. de cuius dei. de rone honesta-
 tis est usus rerum modestus et recte ro-
 nis moderamie mensuratus. quod Aug.
 videlicet exponit. honeste vti rebus. per vi-
 modeste. sobrie. temperante. ple. Et
 iam honestas virtus videlicet status
 et psone paucotentat. Curiositati vo-
 pompe et vanitatis usus est status to-
 rum min est. Ista oia decolorat pau-
 perib' nibil relinquunt. et faciunt quod mul-
 ti diversis modis illici laborat quo
 congregat diuitias quibus superflua et vo-
 lupitates suas nutriantur dilatent. Isti
 ergo quatuor pensatis ea tpsalia quod resul-
 tant ex isti quadruplicib' necessariis
 dicunt necessaria homini ad transigen-
 dum convenienter vitam suam fin exig-
 etaz status sui. et ratione psone aperte
 et alio quod cura sibi necessario incum-
 bit. Et de istis necessariis loquitur apostolus
 i. Timoth. vi. dices. Habentes alime-
 ta et quibus regantur his prout simus.
 Et Salomon Proverb. xxx. dicit. Non
 diuitias et mendicitatem ne dederis mihi
 in virtutem meo tribue necessaria. Pro
 quibus fin Aug. ad Probam. pa-
 nem nostram quotidiani da nobis hodie.
Et homo quicquid super illa quatuor hz
 superflui rapuerit et in pios usus distri-
 buat. quod perceptum est. Et dicit Pe. dpa.
 dls. xv. i. tit. qd habebat talia superflua non
 soli tenet subvenire paupi extremaz
 pauprati patenti. Hoc etiam patenti necessi-
 tate in vite honestate. Ratio est. quia
 quislibet debet yelle ex charitate pro-
 ximo quod sibi. non contra charitatem face-
 ret si seipsum de honestaret. eo quod crude-
 lis est quod famam negligit. Ideo etiam pro tra-
 charitate proximi facit si ei honestati de-
 sic superfluo non subuenit. Ideo beatus
 Nicolaus vicino quod se de honestate yo-

luit. postmodum filias subuenit. Exem-
 plu de latrone qui liberavit uxorem yni
 deteti de carcere et. quis videtur ma-
 tor necessitas vitadi perim. Et in Neemia
 et Esdra quasi de mortali reprehendunt
 israelite de hoc quod fratres possidebant in-
 servos ancillas dantes eis victimis vesti-
 tu. quod non tenebat eos fin decentiam sta-
 tus sui cum essent liberi et non servi. Et
 de superfluo quod eos tenebat seruos. pore-
 rant eos tenebant liberos. vel mutuus
 do ut Chobias fecit Gabelo de sua
 abundantia dabo primo. vel ad deceter
 filias suas maritadas. sicut fecit hucus
 Nicolaus fin Pe. pa. **P**erut cu me-
 diu tpmptie non consistat in indumentis
 licet in latitudine quadam. non oportet quod
 punctualiter predicta necessaria sciant.
 Sed exempli gratia. Si centum florent
 sunt necessarii pccise ad quatuor pfa-
 ra. tam qui sine dolo et fin ronem re-
 crat et inuestigatione diligenter. cen-
 tum et duos florenos putaret necessa-
 rios non magna vis esset. quod punctua-
 le mediu non est necessarium scire. Ex qd
 pte quoniam multi sunt invicti possessores te-
 poralium fures aut raptiores quod superflua
 habent. de quorum numero fuit epulo
 diues qui non legat illicita acquisisse. et
 tam est in inferno sepultus. quia su-
 perflua non dedit. Predicantis sat is co-
 cordat Cho. scda. ii. q. xxvij. art. v. Et
 addit quod non oportet quod diues vel alter
 consideret ad oes casus quod possunt con-
 tingere in futurum. hoc enim esset de cra-
 stino cogitate. quod dominus prohibet Matth.
 vii. h. debet iudicari superflua et necessa-
 ria fin ea quod probabilitate et ut plurimus
 occurrit. Sed dicaret aliquis diues.
 Cuilibet licet re sua vlt et ea re retine-
 re. h. recipiendo rem sua aliquis elemosyn-
 a non dabit. quod non est perceptum dare ele-
 mosynam. Unde Cho. vbi supra. Do-
 na tpsalia quod hois dominis conferunt elios
 quidem sunt quantum ad propriae. h. qd

Preceptum VII Cap. III

tum ad vsum nō solū eccl̄is ei⁹. h̄ etiā alio q̄ ex eis sustentari p̄t ex eo qđ ei supfluit. **Dñ Basili⁹.** Si fater̄ ea diuinis tibi p̄uenisse. s. bona t̄palia. an iniustus est de⁹ inegaliter nob̄ distribuens. Cur tu abūdas. ille v̄o mendi car. nisi v̄t tu bone disp̄atiois merita cōseq̄ris. ille v̄o patientie meritis de core. **E**st panis famelici quē tu tenes nudi tunica quaz in cōclauis p̄seruas. discalciati calcius q̄ penes te marcelit. in dīgētis argētu qđ possides ihu matū. quo circa tot iniuriaris. qđ dare vales. **H**ec ē x̄i mēs **Luc⁹. xvij.** dicētis. Facile vobis amicos de māmōa iniquatis. vt cū defeceritis recipiat vos in etiā tabernaculo. **Dñ Aug.** His bō sua dedit de⁹ duob⁹ hoib⁹. diutinib⁹ terrena. paupib⁹ celestia. **S**z de⁹ volens v̄tūq̄ saluare p̄stituit v̄t hic dūties in sua hereditate recipiat paupes. et pauperes eos in sua hereditate collocent v̄t v̄terq̄ p̄ alii colloceat. **E**st aut̄ elemosyna dare aliquā fm Tho. Ibidem p̄cm⁹ et p̄hibitus. videlicet de necessario certo dare. **Dñi notat.** q̄ necessarium dicit aliqd dupl̄. **D**no mō sine quo aliqd ecē nō p̄t. de tali necessario oīo elemosynā dare nō dī q̄s. puta si aliqd in nccario articulo cōstitut⁹ haberet solūvū sustentari possent alii sicut alii ad eū p̄tinētes. de hoc em̄ elemosynaz dare ecē sibz suis vitā subtrahere. **H** B dico. nisi forte talis casus im̄meret. vt subtrahēdo sibi daret alicui magne p̄ sonē p̄ quā eccl̄ia vel respublica sustentare. q̄. p̄ talis psone liberatōe seipm̄ et suos laudabiliter morti exponeret. cū bonū cōe sit p̄xilo p̄ferēdū. **Onde** **Aj.** **Eḡl. xvij.** vidua victimi suo et filij p̄eposuit victimum **Helye** dicētis. **F**ac mībl subcīnētiū panē. tibi aut̄ filio facies postea. **L**audabiliter em̄ p̄ferre poterāvitā **Helye** q̄ curr⁹ fuit israel et suriga ei⁹. et morti se exponere. **E**t sic

patet q̄ etiā duo casus sunt in q̄bū leemosyna est in p̄hibitōe. **P**rim⁹ rōe dantis qui eq̄liter indiger. vel plus in p̄pria psone. **K**ō est. q̄ charitas ordinaria incipit a seip̄a. **Onde** **Eccī. xx.** Miserere aie tue places deo. **S**ecundus casus q̄ indiger p̄ suis. **Onde** **je Timoth. v.** Si q̄s suop̄ et maxime do mestico et curā h̄bz. fidē negauit. et est infideli deterior. **Dñ Aug.** Si q̄s vult filios exhereditarer ecclesia iſtituere. alii q̄rat q̄s dīng. p̄ p̄silio. et intelligit casus nisi alia rōvilitatis publice cōtrariū suaderet. vt supra dictum est. **Q**uā vero elemosynā dare sit consiliū. et q̄n quis p̄t de nccario elemosynā dare. illō docerib⁹ p̄us Tho. dicēs q̄ scđo mō aliqd dī necessariū. sine q̄ nō p̄t xuenētervita trāfigi fm̄ cōditionē vel statū psone p̄pries altap̄ psone. q̄rū cura ei incubit. **H**mōl necessariū termin⁹ nō ē in indūtibili p̄stitut⁹. **H** mīltis addit⁹ nō p̄t disludicari cēvītra tale necessariū. et mīltis subtractis adhuc remanētrū possit aliqd cōveniētervita trāfigere fm̄ statū p̄prie. **D**e hītōl ḡ elemosynā dare ē bonū. et nō cadit sub p̄cepto h̄ s̄b p̄silio. Inordinariū at cēt si aliqd iīt̄ sibi de bonis p̄pries sbitaheret ut alijs largiref q̄ de residuo si possyvita trāfigē cōveniēter fm̄ p̄prie statū et negotia occurrentia. **N**ullus. n. in cōueniētervītere dī. **S**z ab h̄ tria sūt excipiēda. **Q**uōx p̄mu⁹ est. q̄n aliqd statū mutat. puta p̄ reliquias ingressum. tūc em̄ oīa sua largens p̄p̄k xp̄m. op̄ p̄secutionis facit se in alio statū ponēdo. **S**cđo q̄n ea q̄ sibi subtrahit̄ si sīt necessaria ad que mentīs vīte. th̄ facilis resartiri p̄t ut nō seq̄ur maximū iōnētēs. **T**ertio q̄n occurreret extrema necessitas alicui⁹ private psone. vel etiā aliq̄ magna necessitas reipublice. **I**n his em̄ casib⁹ laudabilis aliqd p̄mitteret id qđ ad

decentia sui statis primituere videtur. ut
necessitati maiori subueniret. **H** Tho.
N Secundo principaliter sciendū. Quis da-
re possit elemosynā. **N** Unū. Em oēs. q̄ isti
q̄ hñt dñitum libet ipsaliū. vel admini-
strationē talium piatē erogādi. ut re-
ligiosi q̄ hñt dispēlationē a plato sibi
comissam. dare pñt elemosynā. Em co-
missū vel pñspū. **S** Ido nō hñt dispen-
sationē sibi commissam. nō pñt dare cor-
poralē elemosynā sine licētia plati ex-
pressa vñl presumpta. nisi in necessitate
in extreme. **H** o dicit ē. q; nihil habet
apriū. Famuli etiā dñop nō pñt dare
elemosynā de rebus dñiorū suoꝝ. nisi
panēt supflua coquine. et hñmōi. q̄ nō
inferut sensibile nocturnum de quibus
eis cōstat. aut verisimilit̄ presumit q̄
nō displiceat dñis suis. **S**i em alio da-
rent. tūc cōrrecraret rem alienā inuito-
dño. et sic furtū cōmitterent. Filiusfa-
miliae q̄ ea q̄ lñz sunt pñs non potest
dare elemosynā. nisi fore aliquā mo-
dīcā. de qua pōt pñsumere q̄ pñi place-
at. nisi fore aliquid tel eēi sibi cōmissa
dispensatio p̄ie. **D**ux etiā nō po-
test de oibꝝ sibi et marito cōibus. sed
Em Tho. **N** ay. et Pe. pa. pōt facere e-
lemosynāt alienationē sine licētia vi-
ri in multis casibꝝ. **D**uo si vxor habet
res parafernales. id ē. pñras res per
dotem vbi hñmōi de pñuerudine locuz
hñt. **S**ecundo si sit lucrativa. ita q̄ exhibi-
ta debita gubernatōe dom⁹ opis suis
lucrat. pōt de illis elemosynā dare.
nec illud intelligit deducendo expen-
sas victus sui. q̄ vir tenet ad oia hñmōi
ontra ppter dotem. et pñ obsequiū ab
vxoꝝ exhibitū. **H** o dicit ē. q̄ tal' mu-
ller virago ēt q̄s virilis. **T**ertio de re-
bus viri. ut de pane vino et hñmōi. q̄ de
approbatō more solēt ad dispensatio-
ne vxoris primere. pōt dñ dare elemo-
synas moderatas. tñ et fm facultatem
virūt. et maiore vel minore multitudinē

et necessitatē pati p̄eꝝ. **I**ntellige etiā
de rebus dñtibus. et si vir aliquā pñt
beat pñtayerbo. pōt tñ probabilē cre-
dere q̄ nō intēdat oīno prohibere ele-
mosynas dare. Et supfluitatē nisi aper-
te cōtrariū apparet. tūc nō tenet da-
re nisi i articulo necessitatē. **Q**uarto
svxor pegrinat. et vir expētas taxatas
dedit. si vult sibi abstrahere pōt paupi-
bus dare. **Q**uinto in extrema necessi-
tate. quia tūc oia sunt cōia. **S**exto po-
test alienationē rerū facere sine licētia
viri ad vitadū dñmū viri. sic Ab-
igail. i. Regl. xxv. **Q**uia mulier habet
proprietatem in cōibus bonis sicut et
vir. **D**ni si q̄ negligēt̄ vel maliciam
viri immineat periculū. pōt ipa obut-
are. **S**eptimo si vir sit famus. tūc em
dispensatio domus pñtēt ad vxorem
nisi aliter per superiore fuerit ordina-
tum. **O**ctavo. si vir absens non po-
sunt dispensatorē domus sic loco sit.
Et quibus dāda est elemosyna. **A**fr-
em May. **I**ste q̄ posset dare omnibus
indigentibus. talis indistincte omni-
bus indigētibꝝ dare deberet. ut do-
cer Chrysost. super ep̄lam ad Heb.
Exempli Loth et abrae q̄ qm oēs in-
differenter recipiebat inter altos etiam
anglos recipie meruerat. si. n. nō om̄s
recepisset forisirant anglos repulisset
In h̄ em casu addit Chrys. **Q**uesca-
mus ab hac surda ac diabolica et pen-
itentia curiositate. s. discernendi inter
pauperēt panperē. nō em ex vita eōp
quos recipis mercedē tibi retributu-
rus ē de. **S** ex voluntate et honorificen-
tia m̄la ex misericordia et bonitate. **I**mmo-
Greg. extōdicato dāda eēt elemosynāt
cūllibꝝ māfeste peccāti. nisi ex se-
curitate cibi vel elemosyne negligēt̄
iusticiā. **I**n q̄ casu dīc Aug⁹. **P**rlitis
panis clūstē tollit. si de cibo securi-
tati negligat. q̄ esurētis panis
frangatur et iusticie seductus acce-

Preceptum VII

Capi. III

scat. Intellige tñ hoc nisi talis esuriret ad mortem. **Dñ** dicit **Petrus de palu.** Ribaudo pantis. nō pecunia dāda est. ne luxuriet. Justo ergo et sancto ē dāda elemosyna. in illud **Eccles. xij.** Da misericordi et ne suscepis petōre. nisi solūm ut fonea. natura non culpa. Propter decē enim lustos olim pep̄cisser de⁹ p̄tāpōleos. **Gēn. xviii.** **Dñ** ergo bonis fīm Aug. created sunt. peccator autē pane dignus non est q̄ vesciatur. **D**ropinatas etiā fīm Aug. li. p̄. de doctrina christiana debet inspici. quia illi qui sunt nobis magis cōtinuitati quasi quadā sorte nobis obvniēt ut eis magis p̄uidere debeam⁹. **Dñ** litas etiā inspictenda est. q̄ expectat a persona cui subueniēt. vel ab eis data est p̄dicatoribus nanc̄ p̄lati ex debito subueniēt. **Vnde** sacerdotibus p̄his annona olim dabat de publico. quia multitudo sapientū sanitatis est orbis terrarū. **Sap. vi.** Et lenite etiā nutrēbant de bonis cōibus. ut p̄ **Iēsus.** In multis locis. Magis autē p̄dicatori subueniendū est. **Dñ. i. Corinth. ix.** Non alligabis os bouis irriturantib⁹. Ideo dicit **Tho.** vbi p̄us in summa. q̄ circa hec est discretionis ratio adhibēda fīm coniunctiōis differētiā sanctitatis et utilitatis. **C**ui autē magis sit dāda elemosyna et plus bene faciendū dicit **Tho.** in. liiii. vbi p̄us. Nō est facile determinare p̄pter multas diuersitatis boni et necessarij. vt dīc p̄bs. ix. erhi. tamē hoc ē tenendū. q̄ semp magis est reddendū debiūz q̄ beneficiū impēdendū. vt ipse p̄bs ibidē dīc. nisi ex parte altera assit malor bonitas vel necessitas. et iō parētib⁹ et p̄pinq̄s et bñfactorib⁹. et eis a q̄bus spūalia accipit. magis debet homo elemosynā facere si indigeat. et ceteris parib⁹ meiorib⁹ magis et magis indigētib⁹. Et sic fīm bas tres p̄ditiones deb̄ gradus

in elemosyna p̄titul. scz fz necessarii honestū et debitū. **A**ssignare autē i singulis. q̄n ymū alteri p̄ferat. est impossibile. q̄ singulares cōditiones q̄ atē dende sunt. sunt infinite. et nō cadunt sub arte. de his autē vñctio docere p̄udentie cōsiliū. **H**ec **Tho.** **T**ertio p̄ncipalit vidēndū est de elemosyna spirituali q̄ vī dīc **Tho.** In summa vbi p̄us est sextuplex. et sunt docere ignorantē contra defectū intellect⁹ speculatim. cōsulere dubitati. p̄tra defectū intellect⁹ practici. corrīgere peccatē. cōtra inordinatā voluntatē p̄ximi. remitte re offendēti in q̄ntuz p̄xim⁹ peccat in nos. cōsolari tristē. cōtra passionē appetitū pris inf quas maxia ē tristitia. portare onerosos graues. contra sequelā peccat. **E**x inordinato em̄ actu grauatur ei cōinētes etiā p̄ter peccati inrationē. fīm illud **Roma. xv.** De bēm⁹ nos firmiores infirmitates aliorum portare. Imo nō solum tales fīm q̄ infirmi sunt graves ex inordinatis actibus. Et etiā quelibet eoz onera sūt suppōrtāda. fīm illud **Gal. vi.** Alter alteri⁹ onera portate. Ultimuz ē oīo q̄ quam poscim⁹ auxiliū a deo. **Dñ** de vīsus. Cōsule. castiga. remitte. soleare. fer. ora. Et sub li consule cōphēditur doctrinaz cōnsiliū. Querit autē vīru elemosyne spirituales sint meliores q̄ corpales. **A**n. **Tho.** ibidē simpliciter loq̄ndo q̄ sic. Primo ex parte doni. q̄ illud qđ exhibet ē nobilis scz domū spūale qđ p̄eminet corporis. Secundo rōne eius cui subueniēt. quia spūs nobilior est corpe. **Dñ** sicut hō sibi p̄sp̄i magis deber p̄uidere q̄ntū ad spīru. q̄ q̄ntū ad corp⁹. ita etiā p̄ximo quē dīc tāq̄s seip̄z diligere. Tertio q̄ntū ad ipsos actus q̄ q̄ntū q̄bus subueniēt. primo. q̄ act⁹ spūales sūt meliores corporib⁹ q̄ sunt qđāmodo seruiles. **E**x quibus patet q̄ distiores

sunt p̄dicatores et docētes sacrā sc̄ptū
rā ex compassione ppter deū pure et
q̄b aurū et argenti deest. q̄ de sp̄ua
libus oqib⁹ mie plura facere possunt.
Dū plus merent tales nobiles euā
gelici canes vlcera Lazari. i. p̄ctōris
fanando. q̄ d̄ives epulo mereri pote
rat micas dādo. Et econverso plus pec
cat abscondēs talentū dñi. sc̄z verbū del
q̄ d̄ives negās micas t̄p̄alis substātie
Dū Ezech. iiiij. Sāguinē ei⁹ videlicet
peccatoris de manu tua reqrā. Q̄n er
go medici visitā infirmos. aut aduo
cati defendūt pupillos. et doctores le
gum docent inscios. q̄uis nō sit pec
catum. tñ nō est elemosyna si fit ppter
lucrū. q̄ nō sit ex compassione et ppter
deū. Si aut̄ grāt̄ hoc facerēt. et ppter
deū. elemosyna esset nō sp̄ualis. h̄ cor
poralis. q̄ ille scientie lucrative sunt
p̄ncipalit̄ apt̄ indigētias corporales sup
plēdas. Possent tñ sp̄uales elemosynē
cōpari corporalib⁹ fm̄ aliquē parti
cularē casu⁹. et tūc p̄ferri corporales spi
rituali. puta maḡl pascēdūs eēt fame
moriēs q̄ p̄ eo orādūm. Sic etiā fm̄
pbm. Neli⁹ ē indigēti vitari q̄ pha
ri q̄uis b̄ simplicē sit meli⁹. Quer
rit etiā quō elemosynē sint vande. vt
fructuose denē. K̄n. p̄mo sunt ex cha
ritate dāde. i. Cor. xij. Si distribue
ro i cibos pauperē oēs facultates me
as. charitatē aut̄ nō habeā nihil m̄ p
dest. s. ad esseſtiale p̄miū in celo. licet
alias multipliſt̄ p̄fit̄. Sc̄do dāde sūt̄
ex bona intentione. nō ppter inanē glo
riā. h̄ tanq̄ deo. q̄d vni ex minimis
xpi fit xpo fit Math. xxv. Dū Nac.
. vi. Q̄n facit elemosynam nesciat si
nistra. id est. inanis gloria. qd faciat de
xtra tua. id est. recta intentionē nō impe
diatur p̄ finistrā intentionē. Tertio vi
ordinate fiat primo tibi. secundo pro
ximis. tertio alienis.

(Capitulum. liij.

Defato prope dīcto q̄ dīrecte
cōtrariaē p̄cepto septimo. tria
p̄ncipalit̄ videnda sunt. P̄mo
yb̄l exp̄sse cōmitat̄ furtū vel rapina
et q̄t modis. Sc̄do yb̄l talia cōmittan
tur velate. Tertio quō in reb⁹ inuētis
Dictum ad p̄mū diffinit Ray. et **D**icit
ricus in tracta. iiij. Furtū. q̄ est cōtre
cratio rei alienē mobil. corporalis frau
dulosa. inuitō dño lucrisfaciēdī ḡra. v̄l
ipsius rei. vel etiā v̄lus eius possessio
nisve. Dic̄t p̄mo cōrectatio. q̄ sine
ea nō est furtū p̄prie. licet interueniat
volūtas verbū vel sc̄ptura. alias si cō
cupiscat q̄s res alienas illūcēt et sine
cōrectatione ē trāgressor alteri⁹ p̄ce
pti. sc̄z. Nō p̄cupiscet rem p̄ximū tui.
Dic̄t rei alienē. q̄ nō cōmitit furtū
in re plenissime p̄pria. Plenissime dī
co. q̄ si ali⁹ h̄bet in re illa ius. puta cre
dito. cui res ē pigneri obligata. vt cō
modatari⁹. id est. ille cui est aliqd cō
modatū. vel soci⁹. vel s̄is p̄sona alia
et dñs furtive surrip̄ies alicut tali p̄so
ne furtū cōmitteret. Dī mobilis cor
poralis. q̄ in reb⁹ imobilib⁹ vel i cor
poralib⁹ vt sunt actiōes et fututes fur
tū nō cōmitit. q̄ talia nō p̄nt p̄recta
ri ppter sui imensitatē et incorporeita
tē. Dī fraudulosa. q̄ si aliqd credebat
rem ēē sua. et credebat sibi licere rē su
am surripe. nō cōmitit furtū l̄z als te
neat restituē si nō fuit sua. et iō si cre
debat se facē dño volēre nō facit furtū
q̄ nō facit dolū. Dī inuitō dño. q̄ si
credebat dñm p̄missurū et subest iusta
causa credēti. nō tenet. si yō nō fuit
causa q̄re debebat credere de h̄ tenet.
Et dic̄t dū inuit⁹. etiā si videat rem
ausferrī. q̄uis nō p̄dit̄. Si aut̄ putat
sacere inuitō dño et iō obvult. furtū
quidē facit q̄ntū ad intentionē. et mor
taliter peccat. h̄ nō tenet ad restitutio
nē. nec dñs p̄t petere. obstatē sibi sua
voluntate. Dic̄t lucrisfaciēdī ḡra. q̄